



معرفی‌های اجمالی



آلاء الرحمن فی تفسیر القرآن

امام مجاهد شیخ محمد جواد بلاغی، تحقیق و تصحیح: قسم الدراسات الاسلامیه مؤسسه بعثت قم - تهران مؤسسه بعثت، چاپ اول، ۱۴۲۰ ق، ۲۰۰۰ نسخه.

آلاء الرحمن یکی از ارزنده‌ترین تفاسیر دوران معاصر است که سوگمندان به مؤلف عالیقدر و محقق مجاهد آن اجل فرصت نداد تا همه آیات و سوره‌های قرآن را با نگاه ژرف خود در نوردد. این تفسیر در دو مجلد و به زبان عربی، شامل تفسیر سوره فاتحه، بقره، آل عمران، نساء و قسمت نخست سوره مائده است. پیش از این، جلد نخست آن در زمان حیات مؤلف (۱۳۵۰ ق) در نجف اشرف، به چاپ رسید و جلد دوم آن سه سال پس از فوت مؤلف (۱۳۵۵ ق) توسط جناب آقای حسینی لواسانی به چاپ رسید و از آن زمان هر بار که چاپ شده است بر اساس عکس برداری از همان چاپ در اختیار طالبان قرار می‌گرفت، در صورتی که ضرورت تحقیق و استخراج منابع و تهیه فهرس فنی و حروف چینی زیبا و برجسته کردن آیات را می‌طلبید که این مسئولیت را مؤسسه بعثت به عهده گرفت و با برگزیدن محققانی بنام و صاحب صلاحیت، این پژوهش را به سامان رساند.

علامه مجاهد، در آغاز تفسیر مقدمه‌ای مفصل نگاشته و در چهار فصل تنظیم کرده است. فصل اول در اعجاز قرآن، فصل دوم در گردآوری قرآن در مصحف واحد، فصل سوم در قراءت قرآن و فصل آخر در تفسیر قرآن و در پایان منابع تفسیری خود را ذکر کرده است. در این مقدمه،



مباحث بسیار بدیع و نغزی را ارایه داده است. از نکات قابل توجه آن، بحث مصونیت قرآن و نقد دیدگاه کسانی است که به شیعه نسبت تحریف می دهند.

همچنین نقد جالبی به تفسیر منسوب به امام حسن عسکری علیه السلام دارد. روش مفسر تحلیلی، استدلالی و با استفاده از روایات اهل بیت است. ترتیب مباحث، با بررسی نام سوره و فضیلت تلاوت آن و محل نزول و اعراب آیه شروع می شود و سپس مباحث ادبی و بیانی را مطرح می کند. آن گاه وجوه تفسیری و کلامی و طرح مباحث فقهی را مورد نظر قرار می دهد. از آنجا که یکی از منابع مهم این تفسیر، کشف زمخشری و مجمع البیان است، حضور مباحث ادبی و بلاغی در این تفسیر چشمگیر است.

بی گمان تفسیر آلاء الرحمن یکی از تفاسیر مهم و قابل توجه شیعه است، اما افسوس که مرگ زودرس مفسر مجال ادامه و تکمیل آن را نداد تا بتواند ضمن توضیح آیات به مباحث موضوعی و طرح مطالب کلامی و تاریخی پردازد؛ و تحلیل های گسترده خود را به ویژه روش تطبیقی میان قرآن و کتاب مقدس بروز و ظهور دهد.

به هر حال از مؤسسه بعثت (شعبه قم) که همواره بانی احیای آثار قرآنی است و در گذشته در جهت احیای تفسیر برهان مرحوم بحرانی پیش قدم شده بود، جای تشکر و قدردانی دارد. و از درگاه ایزدمنان آرزوی موفقیت بیشتر دست اندرکاران آن مؤسسه را خواهیم.

سید محمد علی ایازی



تفسیر راهنما (ج ۱)

اکبر هاشمی رفسنجانی و جمعی از محققان مرکز فرهنگ و معارف قرآن، قم: مرکز انتشارات دفتر تبلیغات اسلامی، ۶۷۱ ص، وزیری (گالینگور)، چاپ اول، پاییز ۱۳۷۸ / ۳۰۰۰ نسخه. تفسیر و تبیین آیات قرآن کریم و ارایه مفاهیم و موضوعات جدید از قرآن برای هر نسل و عصر، امری ضروری است که عالمان و قرآن پژوهان بایسته است که به این مهم پردازند و با تبیین روز آمد مفاهیم قرآنی به احیای آن مدد رسانند.

ارایه تفاسیر گونه گون از قرآن مجید و باز گشودن گره های علمی این کتاب عظیم، کاری

است ارزشمند و ضروری، که باعث می‌شود شعاع معارف قرآن کریم هر روز پرفروغ‌تر گردد و همچون خود قرآن با طراوت و تازه باشد.

کتاب حاضر، نهمین جلد از «تفسیر راهنما» ست که به سوره‌های ابراهیم، حجر ونحل اختصاص یافته است، دستمایه آغازین آن، دست نوشته‌های متفکر ارجمند جناب آقای هاشمی رفسنجانی در زندان دوران ستمشاهی است که در گذشته به طور کامل معرفی شده است. (بینات، ش ۴، ص ۱۶۱) علاقه مندان به برداشت‌های طبقه بندی شده و نو و نیز مفاهیم جدید و کار آمد قرآن را، به مطالعه و دقت در این تفسیر ارزشمند ارجاع می‌دهیم.

تفسیر نور (ج ۱)



حجت الاسلام والمسلمین حاج شیخ محسن قرائتی، تهران: مرکز فرهنگی درس‌هایی از قرآن، وزیری (گالینگور)، ۴۳۲ ص، چاپ اول، ۱۳۷۸ / ۵۰۰۰ نسخه.

حجت الاسلام والمسلمین قرائتی با تلاشی خستگی ناپذیر و با اخلاص، ضمن اینکه سالهاست در صدا و سیما جمهوری اسلامی، به تبیین و تفسیر آیات الهی می‌پردازند، آثار مکتوب قرآنی بسیاری را نیز به عالم علم و دانش عرضه داشته‌اند.

جلد ششم «تفسیر نور»، که به سوره‌های یوسف، رعد، ابراهیم، حجر ونحل اختصاص دارد، از مجموعه تفسیری است که با شیوه‌ای نو در آرایه آسان و روان پیام‌های آیات الهی کوشیده است تا تفسیری برای تمامی سنین عرضه بدارد.

«بینات»، در آستانه انتشار اولین جلد از این تفسیر، به تفصیل درباره این تفسیر با حجت الاسلام والمسلمین قرائتی گفت و گویی را ترتیب داد و طی آن خوانندگان گرامی را با تمامی فعالیت‌های قرآنی آن بزرگوار، از جمله این تفسیر وزین آشنا کرد. (فصلنامه بینات، ش ۹، صص ۱۰۸ - ۱۲۱)

امید آنکه خداوند بزرگ به این شخصیت قرآنی پرتلاش توفیق و سلامتی کامل عنایت فرماید تا بتوانند این تفسیر ارزشمند و سایر اندیشه‌های قرآنی خود را جامه عمل بپوشانند. ان شاء الله.





تغذیه در قرآن

دکتر محمد رضا نوری، مشهد: واقفی، وزیر (شمیز)، ۵۰۹ ص، چاپ اول/ ۵۰۰۰ نسخه.

بحث جامعیت قرآن و فراگیر بودن آن در تمامی زمینه های زندگی انسان، از بحث هایی است که میان مفسران و قرآن پژوهان مطرح بوده است. جمعی بر این عقیده اند که قرآن کریم در تمام زمینه ها حتی صنایع سخن گفته است. اینان خود را ملزم دانسته اند که به توجیه و تأویل آیات بپردازند تا این مطلب را به اثبات برسانند. برخی دیگر بر این عقیده اند که قرآن تبیان کل شی است لکن فقط درباره آنچه مربوط به هدایت روحی و معنوی بشر است زیرا قرآن کتاب هدایت است و بعضاً مواردی را به جهاتی که خود قرآن در نظر دارد مطرح کرده است.

به هر حال این بحث جایگاه ویژه خود را دارد، لکن پرداختن به مفاهیمی که در قرآن از آنها یاد شده است و تبیین و تفسیر آنها از دیر باز مطرح بوده و مباحث بسیار ارزشمندی نیز درباره مفاهیم مختلف قرآن شده است.

کتاب «تغذیه در قرآن»، از کتاب های قرآنی است که به بحث «اکل و شرب» (خوردن و آشامیدن) پرداخته است و زوایای آن را به خوبی کاوش کرده است.

این کتاب در یک پیشگفتار کوتاه و مقدمه ای دراز دامن و دوازده فصل سامان یافته است. در مقدمه به تفصیل درباره تأمین روزی، مقایسه الگوی غذایی کشورهای مختلف، نابرابری توزیع غذایی، اثرات شوم سوء تغذیه، بررسی کلمه «اکل» و «شرب» در قرآن، طعام و اطعام مسکین و همچنین مباحثی درباره میوه ها و گیاهانی که نام آنها در قرآن آمده و خواص آنها بحث کرده است. (صص ۲۵-۵۷)

فصل های کتاب عبارت اند از: تأمین مواد غذایی، شیر مادر یا آغاز تغذیه، آب مهم ترین ماده غذایی، گوشت های حلال، غذاهای حلال و حرام، شکر نعمت یا شناخت منعم، شناخت نعمت و انکار منعم، انفاق شکرانه نعم الهی، غذاهای گوارا و شفا بخش، بهداشت تغذیه و روزه داری.



در خاتمه یاد آوری این نکته لازم است که شایسته بود این که با ظاهری آراسته به چاپ می‌رسید و نیز از الفاظ عربی که بعضاً مفهوم آن برای همگان روشن نیست استفاده نمی‌شد مثل «اذن دخول» یا «تفسیر آیات مربوطه» که لفظ «مربوط» به هیچ وجه نیاز نبود و در مجموع این کتاب نیاز به ویرایش جدی دارد. سعی نویسنده محترم مشکور باد.

القرآن الکریم



ترجمه: استاد مهدی الهی قمشه‌ای، ویرایش: حسین استاد ولی، تهران: دارالکتب الاسلامیه، چاپ اول ۱۳۷۷ / ۵۰۰۰ نسخه.

ترجمه قرآن کریم به زبان فارسی روز و نشر روان با ترجمه حکیم فرزانه مرحوم میرزا مهدی الهی قمشه‌ای (اعلی الله مقامه) آغاز شد.

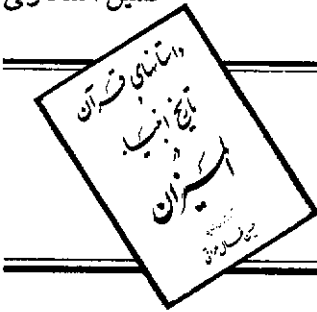
حکیم قمشه‌ای (۱۲۸۳ - ۱۳۵۲ هـ . ش) علاوه بر فقه و حکمت و عرفان، از ذوقی سرشار برخوردار بود و نثری شیوا و روان داشت و به همین دلیل و نیز به دلیل صدق و صفا که در اندیشه و قلم ایشان موج می‌زد ترجمه ایشان از قرآن کریم بختی بلند یافت و کم‌تر خانه و مسجد و مدرسی است که از این ترجمه خالی باشد.

نظر به اینکه ترجمه قرآن کریم کاری است مشکل و توانفرسا که نیازمند فرصت و دقت فراوان است و باید با مشارکت و همکاری چندتن یا تحت کنترل و پراستاری زبردست و یا با مراجعه به تفاسیر گوناگون و تجربه‌های گذشتگان انجام شود و این مطلب در سال‌های گذشته معمول نبود، از این رو در ترجمه آن مرحوم صرف نظر از نقاط مثبت آن، نقایص و اشتباهات فراوانی مانند بی‌توجهی به ضمائر و معلوم و مجهول بودن فعلها، بدخوانی کلمات، پیشداوری ذهنی نسبت به آیه، عدم رعایت نکات ادبی در ریشه‌یابی کلمات یا اعراب جملات، نقل به معناها، افتادگی‌ها و ... راه یافت و نقدهایی چند در طول حدود نیم قرن که از عمر آن می‌گذرد بر آن نگاشته شد، ولی با همه کاستی‌ها باز هم این ترجمه از نظر استقبال عموم، موفق‌ترین ترجمه است.

از این رو برای رضای حق و شادی روح آن مرحوم، در اندیشه ویرایش آن بودم و با پیشنهاد ناشر موفق معارف اسلامی، جناب آقای حاج مرتضی آخوندی این عزم جزم شد و محصول آن



حسین استاد ولی



داستان‌های قرآن و تاریخ انبیاء در المیزان (ج ۱ و ۲)

گردآوری و تدوین: حسین فعال عراقی، تهران: نشر سبحان، جلد ۱، ۴۸۷ ص، جلد ۲، ۵۸۲ ص، وزیری (گالینگور)، چاپ اول، بهار ۱۳۷۸/۳۰۰۰ نسخه.

از آنجا که قرآن کتاب هدایت است، بزرگ‌ترین مسایل هدایتی را از راه مثل و داستان بیان داشته است، زیرا قرآن با فطرت انسان سرو کار دارد و انسان بیش از هر چیز به نقل سرگذشت پیشینیان علاقه مند است و داستان، زیباترین شکل ممکن برای تکامل بخشیدن انسان در جنبه‌های گوناگون است.

کتاب «داستان قرآن و تاریخ انبیاء در المیزان» که توسط جناب آقای حسین فعال عراقی، گردآوری و تدوین شده است کاری است نو و ابتکاری که به جمع‌آوری داستان‌های قرآن از تفسیر ارزشمند المیزان پرداخته است. این گونه تلاش‌ها، به ویژه برای آنان که به کارهای تحقیقاتی تخصصی اشتغال دارند بسیار سودمند و کارآمد خواهد بود.

کتاب حاضر، در دو جلد به ترتیب تاریخ انبیا تدوین یافته است. و از مقدمه‌ای دراز دامن برخوردار است که در آن به تفصیل درباره روش قصه‌پردازی در قرآن و سبک و شیوه علامه (ره) و در نهایت از شیوه تدوین کتاب سخن گفته است. (صص ۹-۷۳)

درباره شیوه تدوین کتاب آورده است:

۱. علامه طباطبائی (ره)، اغلب داستان‌های قرآن را در پایان آیات مربوط به آن داستان آورده که در این کتاب با تفحص از درون تفسیر گردآوری و تدوین شده است.
۲. علامه، به برخی از داستان‌ها به گونه مستقل پرداخته است، که در این موارد از تفسیر و شرح آیات بهره گرفته و به صورت داستانی مستقل تنظیم شده است مثل داستان اصحاب فیل.



۳. از آنجا که علامه در پاره‌ای از داستان‌ها به نقل روایات نیز پرداخته‌اند ما نیز بحث‌های روایی که ارتباطی با داستان‌ها دارد در پایان هر داستان آورده‌ایم.

۴. در ابتدای هر داستان، آیات مربوط به آن آمده است.

۵. در پانوشته‌ها، منابع مورد استفاده علامه (ره) نیز ذکر شده است. (خلاصه شده از ص ۷۰ تا ۷۳ پیشگفتار)

در جلد اول، داستان حضرت آدم، ادریس، نوح، هود، صالح، لوط، ابراهیم و ذوالقرنین آمده است و در جلد دوم، داستان حضرت یوسف، شعیب، موسی و هارون، موسی و خضر، اسماعیل، الیاس، داوود، سلیمان، یسع، ذوالکفل، یونس، زکریا، یحیی، عیسی و مادرش مریم و نیز داستان قارون، بلعم باعورا، لقمان حکیم، اصحاب رس، اُخدود، کهف و فیل آمده است.



کتابنامه بزرگ قرآن کریم (جلد ۱ و ۱۰) حروف (ث، ح) و (خ، د، ذ)

گردآوری و نگارش: شیخ محمد حسن بکایی، تهران: مرکز فرهنگی نشر قبله، جلد ۹، ۵۶۵ ص، جلد ۱۰، ۳۲۶ ص، وزیری (گالینگور)، چاپ اول، ۱۳۷۷ / ۲۰۰۰ نسخه.

کتاب حاضر، نهمین و دهمین جلد از مجموعه عظیم و گرانسنگ کتابشناسی نگاشته‌های قرآنی است که جلد نهم آن به حروف (ث و ح) و جلد دهم به (خ، د، ذ) اختصاص دارد. چنانکه در شماره‌های پیشین بینات از این کتاب یاد کرده‌ایم، این کتاب به همت جناب حجت الاسلام والمسلمین حاج شیخ محمد حسن بکایی سامان یافته است و در برآوردن نیاز مبهم محققان و قرآن پژوهان، جهت آگاهی از تحقیقات قرآنی در تمامی زمینه‌ها و در سرتاسر عالم بسیار مفید خواهد بود.

از آنجا که این مجموعه، از طرفی نشانگر عظمت کتاب الهی و نیز گامی است در راستای شناخت تلاش عالمان و علاقه‌مندان به قرآن در طول سده‌ها و اعصار، بایسته است که به همتی مضاعف و دقتی در خور، تقدیم خادمان قرآن گردد. بدان امید و با دعای خیر جهت توفیق بانیان بزرگوار این تألیف ارجمند.

